

INHOUDSOPGAVE

3 TEN GELEIDE

4 ACTUEEL
Innoveren, participeren!
Een commentaar5 UITGELICHT
Innoveren, Participeren!12 UITGELICHT
Wat is... cultureel
burgerschap?14 OPINIE
Cees Langeveld
Zin en onzin van het
profijtbeginnsel16 VERSLAG
Succesvol pleidooi en
politiek gesteggel -
Verslag kamerdebat

21 Beleidsagenda

22 OPINIE
Ad 's-Gravesande
Publieke omroep:
behoudzucht23 VERENIGING
Regeerakkoord:
plussen en minnen26 VERENIGING
Evenwichtig provinciaal
cultuurbeleid27 COLUMN
Ruben Steeman
Vier culturele burgers

28 Verenigingsinformatie

TEN GELEIDE

Veel wilde minister Plasterk er niet over zeggen tijdens het recente debat over de wijziging van de cultuurnotasystematiek. Maar duidelijk was wel dat hij vasthoudt aan invoering van het profijtbeginnsel cultuur, al weet hij waarschijnlijk nog niet hoe.

De kamerleden stonden te trappelen om hierover met hem in debat te gaan, maar daarvoor zullen ze moeten wachten tot september. Wellicht licht de minister alvast een tipje van de sluier op in zijn beleidsbrief die 2 juli verschijnt. Maar pas op Prinsjesdag zal duidelijk worden hoe hij de 50 miljoen euro aan bezuinigingen die hieraan zijn gekoppeld gaat realiseren en wat hij met de 100 miljoen euro aan extra investeringen gaat doen.

Dat is rijkelijk laat, als je bedenkt dat al in 2008 het eerste profijt van de 'meeropbrengst' moet worden ingeleverd en de gevolgen voor de instellingen die straks opnieuw subsidie moeten aanvragen aanzienlijk kunnen zijn. Want aan de prijselasticiteit zit een maximum en dat is in de afgelopen jaren voor veel instellingen al bereikt. Cees Langeveld heeft er onderzoek naar gedaan en schrijft in deze nieuwsbrief dat forse verhoging van de prijzen leidt tot bezoekersverlies en dus ook tot lagere inkomsten.

Voor een kabinet dat bevordering van de participatie en cultuuroverdracht hoog in het vaandel heeft staan, zal het niet gemakkelijk zijn om overtuigende argumenten voor het profijtbeginnsel te vinden. Daarbij is het een sterk ideologisch gekleurd beleidsvoorstel dat moeilijk te rijmen valt met de visie van de PvdA op cultuur. Duidelijk is ook dat er in de Tweede Kamer brede oppositie is, ook bij partijen waarvan je dat niet meteen verwacht. Zo zegt Atzo Nicolaï, cultuurwoordvoerder van de VVD: "Het profijt van een kunstinstelling is juist dat zij er is. Het is een wezenlijk foute gedachte dat kunst gaat om het profijt van de bezoekers."* Hij vindt dat er in ieder geval meer geld naar de kunst moet. PvdA-cultuurwoordvoerder John Leerdam: "Je kunt niet verwachten dat we internationaal vooruitstrevend zijn op het gebied van kunst en cultuur, als van die honderd miljoen investering ook nog monumenten en erfgoed betaald moeten worden."* Daarvoor zal geld uit het begrotingsoverschot moeten worden gereserveerd, aldus Leerdam.

Om hieruit de optimistische conclusie te trekken dat alles wel goed komt, lijkt ons wat voorbarig. Door de plannen van het kabinet om het profijtbeginnsel in te voeren, is de sector opnieuw in het defensief gedrukt en is er nauwelijks aandacht voor de investeringen die nodig zijn om alle achterstanden in het culturele veld weg te werken en nieuw beleid mogelijk te maken. Dáár heeft niemand het meer over. Ook zal de herstructurering van het subsidiestelsel heel veel vergen van instellingen en subsidieverstrekkende instanties. Dit maakt met name de producerende kunstinstellingen extra kwetsbaar, zeker bij gelijkblijvend of afnemend budget.

Kunsten '92 zal zich daarom de komende maanden tot de politiek richten om het profijtbeginnsel van de politieke agenda te krijgen en de discussie te voeren over wat werkelijk nodig is voor een gezonde culturele infrastructuur.

Op 6 juli - vier dagen nadat de brief van Minister Plasterk over de inrichting van het cultuurbeleid verschijnt - bespreken wij dat graag met u op onze Algemene Ledenvergadering. Noteert u ook zondag 26 augustus in uw agenda. Enkele weken voor Prinsjesdag organiseren wij het traditionele Uitmarktdebat, met als onderwerp: het cultuurprofijtbeginnsel.

Marianne Versteegh
Algemeen secretaris Kunsten '92

*
Geciteerd in: *TM -Theatermaker*, vakblad voor de podiumkunsten, mei 2007.

Culturele burgers

“Ik ga elke week twee of drie keer naar de film. Vooral arthouse, soms ook wel commerciële films. Tijdens IDFA neem ik vrij om me helemaal in het festival te kunnen storten. Vroeger ging ik wel eens met m'n moeder naar muziekkuitvoeringen. Nu ga ik nog een paar keer per jaar naar Paradiso, beetje dansen met een biertje in de hand.”

Hans V. (44, ambtenaar, Amsterdam, single)

ACTUEEL

Innoveren, participeren!

Een commentaar

Hoewel zeer weinigen het in zijn geheel gelezen zullen hebben, is er in het culturele veld voornamelijk positief gereageerd op het advies *Innoveren, participeren!* van de Raad voor Cultuur. Met een brede strategische agenda geeft de Raad een overtuigende onderbouwing van zijn advies aan de formateur om een coördinerend minister voor cultuur, media en communicatie aan te stellen. Het advies over de inrichting van de culturele basisinfrastructuur komt deels overeen met de visie van Kunsten '92 en de punten die eerder hierover door het culturele veld naar voren zijn gebracht.

Toch wringt er iets.

We gaan naar een functiegericht systeem, waarbij een inhoudelijke discussie over het geheel van het culturele aanbod niet meer in directe relatie staat tot de subsidiebesluiten. Het risico ontstaat hierdoor dat overheden geneigd zijn te veel te kijken naar de functies die zij nodig achten voor het bestel en te weinig naar wat zich in de werkelijkheid voordoet.

Ook de Raad onderkent dit probleem: hij wijst er op dat cultuurbeleid van nature 'volgend' moet zijn: de kunst leidt, het beleid volgt. Of de nieuwe systematiek dat straks nog toelaat valt nog te bezien. Het is de vraag of de basisinfrastructuur zoals die nu door de Raad is geschetst aansluit bij de weerbarstige werkelijkheid. Biedt dit systeem de voor de kunst zo noodzakelijke flexibiliteit en hoe rekbaar is het begrip 'voldoende kwaliteit' als functies moeten worden ingevuld?

Er moet op worden toegezien dat iedere keer opnieuw kritisch gekeken wordt naar nut en noodzaak van de functies binnen het nieuwe bestel. De politiek oordeelt voortaan alleen nog over de hoofdlijnen van het beleid en de invulling van subsidiecriteria voor instellingen en fondsen. Daarom is het des te belangrijker

om als cultureel veld expliciet te maken wat nodig is voor een boeiend en bloeiend cultureel klimaat. Een periodieke inhoudelijke analyse van het culturele veld, zoals nu ook in de wet wordt vastgelegd, is daarbij noodzaak.

Het advies bevat veel goede en interessante aanbevelingen. Daarbij kunnen nog wel een aantal opmerkingen worden gemaakt ter aanvulling. Bijvoorbeeld dat lang niet altijd een vertaling van de strategische agenda is terug te vinden in de deeladviezen en ook de activiteiten van andere overheden soms onvoldoende bij de analyses en aanbevelingen zijn betrokken. Dat geldt bijvoorbeeld voor de internationale positie van kunst en cultuur, cultureel burgerschap, voor kunstonderwijs, kunstenaarsbeleid, auteursrecht en kunst-educatie. Er is terecht veel aandacht voor de gevolgen van digitalisering, medialisering en de toekomst van het publieksbereik. Culturele diversiteit en de gevolgen van vergrijzing en mondialisering komen echter nog te weinig aan bod.

Veel van de aanbevelingen van de Raad voor Cultuur vragen om extra investeringen. De Raad heeft al in zijn eerdere brief aan de formateur gevraagd 1% van de rijksbegroting aan kunst en cultuur te besteden. Het advies biedt daarvoor voldoende onderbouwing.

De Raad wijst ook op het belang van de samenhang in het cultuurbeleid. Herstructureeringen zoals die plaatsvinden in de basisinfrastructuur kunnen niet los gezien worden van de noodzaak om voldoende te investeren in de fondsen. Als de voorgenomen bezuiniging van 50 miljoen euro doorgaat en daarnaast ook andere kortingen moeten worden doorgevoerd, zal de extra investering van 100 miljoen euro onvoldoende zijn om de waardevolle aanbevelingen uit het advies in de juiste samenhang over te nemen.

Marianne Versteegh

De brief die Kunsten '92 heeft gestuurd aan haar leden over *Innoveren, participeren!* is te vinden op www.kunsten92.nl

UITGELICHT

Innoveren, participeren!

Op 6 maart presenteerde de Raad voor Cultuur zijn advies *Innoveren, participeren!* aan de kersverse minister voor cultuur, Ronald Plasterk. Daarmee geeft de Raad, op aanvraag van voormalig minister Van der Hoeven zowel een visie op de toekomst van het Nederlands cultuurbeleid alsmede een mogelijke infrastructurele invulling van een nieuwe subsidiesystematiek. Welke instellingen zijn er nodig? Wat zijn hun functies? En wat zou hun onderlinge samenhang moeten zijn? De minister heeft aangegeven voor de zomer te reageren op het advies. Dan wordt duidelijk hoeveel de regering gaat overnemen.

In het eerste deel van dit artikel wordt ingegaan op de toekomstvisie van de Raad, vervolgens worden de adviezen per kunstsector samengevat.

1. Cultureel burgerschap

Het motto van het advies: cultuur is onmisbaar als 'bron van onderlinge binding en zingeving'. Daarom wordt onder andere geschetst wat de voorwaarden zijn voor meer kunst- en cultuurparticipatie. 'Cultureel burgerschap' is daarin een kernbegrip.

In een wereld die steeds ingewikkelder, heterogener en gemedialiseerder wordt, is volgens de Raad cultuur steeds meer onmisbaar als bron van 'onderlinge binding en zingeving'. De term cultureel burgerschap geeft aan dat cultuur, economie en politiek steeds meer vervlochten raken in het dagelijks leven van mensen. De burger is niet zomaar lid van een nationale gemeenschap, maar tegelijk consument van mondiaal verbreid cultuurgood. Volgens de Raad vraagt de toegenomen heterogeniteit van de bevolking om een open blik en permanente inspanningen, zowel van de burger, die zich van zijn gelaagde identiteit bewust moet worden, als van de overheid, die het diversiteitsbeleid veel breder moet gaan vormgeven. De burger moet dan wel over de vaardigheden beschikken om zich in die ingewikkelde samenleving te bewegen. Door innovatieve participatiestrategieën te ontwikkelen kunnen de kunsten bijdragen aan de manier waarop burgers met de wereld omgaan en zich tot culturele burgers ontwikkelen. Vandaar ook de titel *Innoveren, participeren!*

De rest van de agenda van de Raad sluit nauw aan bij deze opvatting. Zo legt hij ook de nadruk op diversiteit en onderwijs. Met de eerste term wordt niet zozeer de aandacht voor verschil in etniciteit bedoeld, maar op verschillen in levensstijl tussen burgers in het algemeen. Om *alle* burgers in cultuur te laten participeren moet het diversiteitsbeleid af van een eenzijdige, projectmatige aanpak, maar ingebed worden in de manier waarop de verschillende kunstsectoren met het publiek omgaan. Ook het onderwijs heeft zijn taak in het opvoeden van culturele burgers. Op dit moment krijgt cultuur echter nog weinig aandacht in het onderwijs, stelt de Raad vast. Daarom moet al bij de opleiding van leraren cultuur een meer prominente plek krijgen. Daarnaast moet er meer attentie komen voor het 'mediageletterd' maken van de jeugd. De raad ziet de amateurkunst als een kweekvijver voor artistiek talent en pleit voor een versterking van de band tussen cultuureducatie en buitenschoolse culturele activiteiten.

Omdat cultuurbeleid en het stimuleren van cultureel burgerschap geen zaak is van het Rijk alleen, pleit de Raad ook voor een goede afstemming van deze cultuuragenda met de andere overheden. Zeker omdat er, als het gaat om de basisinfrastructuur, het een en ander moet veranderen (zie de samenvatting van het advies voor de verschillende sectoren), moeten er goede convenant-afspraken worden gemaakt.

In nieuwe technologieën liggen kansen om burgers te laten participeren in cultuur. De *sharing economy* op internet breidt de mogelijkheden tot cultuurparticipatie immers ongekend uit. Omdat culturele burgers goed geïnformeerd burgers zijn, zou de rijksoverheid haar verantwoordelijkheid moeten nemen voor het (digitaal) openstellen van instellingen, zoals archieven, bibliotheken en musea.

Grenzen tussen de verschillende kunsten en tussen aanbieders en afnemers worden allengs diffuser. Het culturele veld moet zich daarom bewust zijn van de noodzaak van ontschotting tussen de verschillende disciplines en de daarbij behorende samenwerking met andere instellingen.

Cultuur krijgt steeds meer een economische waarde. Dat is niet altijd slecht, zeker niet als dat leidt tot meer cultuurparticipatie. Toch moet men er voor waken culturele instellingen slechts op hun bezoekersaantallen af te rekenen. Daardoor zou immers risicomijdend gedrag bij de aanbieders aangemoedigd kunnen worden.

In het cultuurbeleid zal aandacht moeten zijn voor de vraag hoe om te gaan met mondiali-

sering. Hoe kun je een eigen visie op cultuur ontwikkelen, zonder je af te sluiten van de rest van de wereld? Het liefst moet Nederland een internationale broedplaats worden voor kunst en cultuur. De overheid dient dat te stimuleren door bijvoorbeeld regelgeving te versoepelen.

De Raad constateert dat de overheid steeds vaker terugtreedt en minder verantwoordelijkheid voor individuele instellingen op zich neemt. Dat heeft gevolgen voor het beleidsinstrumentarium. Toch mag, waarschuwt de Raad, de betrokkenheid van de overheid bij kunst en cultuur niet verloren gaan door een te bestel-georiënteerd beleid.

2. De culturele basisinfrastructuur

In het tweede deel van zijn advies geeft de Raad per sector aan hoe hij denkt dat de culturele basisinfrastructuur zou moeten worden ingevuld. Daarbij heeft hij gekeken naar welke functies instellingen binnen een sector zouden moeten vervullen en hoe die zouden moeten samenhangen. De Raad probeert zijn thema's uit het eerste deel door te trekken, al heeft in dit deel het scheppen van een logisch samenhangende culturele infrastructuur de prioriteit.

Amateurkunst en educatie

Voor het stimuleren van cultureel burgerschap zijn amateurkunst en kunsteducatie onontbeerlijk. Daarom adviseert de Raad niet alleen meer en structureel middelen uit te trekken voor die doelen, maar ook om een Fonds voor Amateurkunst en Cultuureducatie op te richten, met als taak de samenhang hiertussen te bevorderen. De reorganisatie van de fondsenstructuur in de podiumkunsten kan worden aangegrepen om de amateurkunst los te weken uit het huidige Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten. Ook moet er een Actieprogramma Cultuurparticipatie komen. Er ontbreekt nog een sectorinstituut voor Educatie, zoals dat er al wel is voor amateurkunst (nl. Kunstfactor). Ook ontbreken voldoende middelen om de besteltaken op het gebied van educatie uit te voeren. De Raad vindt dat een punt van zorg en is van mening dat die middelen er moeten komen. Tot er een sectorinstituut is kunnen de brancheverenigingen deze taken, door tijdelijke subsidies ondersteund, op zich nemen.

Archieven

De belangrijkste ontwikkeling binnen de archiefsector is eCultuur, door de Raad gedefinieerd als 'de veranderingen die de informatie- en communicatietechnologie teweegbrengt in de samenleving, in organisaties, in de levens van mensen'. Nieuwe toepassingen van informatie-

en communicatietechnologie veranderen ook de manier waarop er met archieven kan worden omgegaan ingrijpend. Zo zal het publiek en de mate waarin het toegang heeft tot de archieven steeds centraler komen te staan. Ook zal de gebruiker actiever omgaan met *content*, waarbij de instituties als intermediair dienen te fungeren. Deze ontwikkelingen en de gevolgen voor de verantwoordelijkheidsverdeling ten aanzien van de (overheids)archieven zal de Raad nader onderzoeken. Archieven zijn erg instellingsgericht. Dat moet worden losgelaten en het gezamenlijk belang dient voorop te worden gesteld, wil cultuurparticipatie worden gestimuleerd. Het publiek is immers niet geïnteresseerd in de instelling zelf, maar in wat daar wordt beheerd. De Raad pleit voor een nieuw convenant waarin de verschillende overheden samenwerken om de Nederlandse archiefcollectie integraal en digitaal beschikbaar te maken (Collectie Nederland). Om bovensectorale afstemming mogelijk te maken is sinds 1 januari Stichting Erfgoed Nederland actief. Haar belangrijkste taak is het bevorderen van cultuurparticipatie en de totstandkoming van de Collectie Nederland. Volgens de Raad zal de positie van dit sectorinstituut helder moeten worden gedefinieerd.

De opleidingsvoorzieningen voor archivatie staan onder druk. De Raad vraagt daarom aan de minister om helderheid te verschaffen over de toekomst van het archiefonderwijs. Ook vraagt de Raad om meer en meervormige rijksbijdragen voor de genoemde, huidige ontwikkelingen in de archiefsector.

Architectuur, stedenbouw, monumenten, archeologie en landschap

Het grootste probleem in deze sector, vindt de Raad, is de kloof tussen wat er maatschappelijk moet gebeuren (namelijk rekening houden met onder andere het wassende water, de kwaliteit van de openbare ruimte, het zorgvuldig omgaan met erfgoed, de vraag om veiligheid) en wat er in de ruimtelijke vakdisciplines daadwerkelijk gebeurt. Deze kloof zou uiteindelijk de legitimiteit van de sector kunnen ondermijnen. Daarom stelt de Raad verschillende oplossingen voor. Eén daarvan is dat de rijksoverheid een duidelijk cultuurpolitiek kader schept, waarin de culturele betekenis van architectuur en de inrichting van onze fysieke leefomgeving centraal wordt gesteld en waarvoor de overheid ook haar verantwoordelijkheid neemt. Bovendien geeft de Raad het veld een aantal aandachtspunten mee ten aanzien van de ruimtelijke opgaven en de maatschappelijke conse-

quenties die daaruit voortvloeien, zoals de noodzaak van het investeren in inhoudelijke kennis, het stimuleren van goed opdrachtgeverschap en de noodzaak voor een meer internationale visie. De instellingen in de basisinfrastructuur dienen taken beter af te stemmen en geconstateerde hiaten op te vullen. Daarvoor is zelfregulering op korte termijn nodig. Voor het herijken van de infrastructuur zal het Rijk haar verantwoordelijkheid moeten nemen ten aanzien van het ontwikkelen en verdiepen van de vakdisciplines en het stimuleren van talentontwikkeling, het stimuleren van het publieke debat, het stimuleren van goed opdrachtgeverschap en het duidelijk definiëren van de rollen van de overheden.

Beeldende kunst en vormgeving

De Raad constateert dat de problemen die zij eerder in haar sectoranalyse signaleerde nog steeds actueel zijn. Het belangrijkste probleem lijkt het gebrek aan afstemming tussen de diverse beleidsinstrumenten van de rijksoverheid onderling en tussen rijksoverheid en andere overheden te zijn. In 2005 kwam er een nieuw beleidskader voor de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving tot stand. De werking daarvan blijkt niet ideaal, omdat de regeling teveel fixeert op de getalsmatige *output* en omdat te eenzijdig wordt ingezet op publieksbereik en bemiddeling. Daarom pleit de Raad voor een beter alternatief voor de Geldstroom BKV. Ze stelt dan ook een basisinfrastructuur voor waarin een vaste plaats is ingeruimd voor de werkplaatsen en de ondersteunende instellingen. Ook moet die infrastructuur plaats bieden aan een aantal instellingen die van landelijk belang zijn op het gebied van productie, presentatie, onderzoek, experiment en vernieuwing. Hun programma is van belang omdat zij betekenis, kwaliteit en continuïteit kunnen bieden. De middelen die nu nog centraal via de Geldstroom BKV gaan, kunnen worden gedecentraliseerd en kunnen een financiële basis bieden aan instellingen met genoemde functies. Zij worden dan verder gefinancierd door het geld uit de Cultuurnota en door de gemeentes waarin zij gevestigd zijn.

De fondsen moeten als uitgangspunt 'minder en beter' krijgen. Door het terugbrengen van het aantal ondersteunde kunstenaarsinitiatieven en presentatieinstellingen kan dat kleinere aantal ruimhartiger worden ondersteund, waardoor subsidiëring een groter effect heeft.

Bibliotheken

De bibliotheek, meent de Raad, is van wezenlijk belang bij het ontwikkelen van goed geïnformeerde, cultureel betrokken burgers en daarmee het cultureel burgerschap. Daarom moet de overheid er voor zorgen dat bibliotheken hun culturele en maatschappelijke functies moeten kunnen blijven vervullen. De Raad wil dan ook toe naar een hoogwaardige, brede infrastructuur, waarin informatie op een laagdrempelige manier voor iedereen beschikbaar is. In de loop van 2007 zal ze daar ook een onderzoek aan wijden. Eén van de zaken die een belemmering vormen is de grote versnippering in de branche: de infrastructuur is onsamenvattend en inefficiënt. De Raad adviseert de overheid dan ook onderzoek te doen naar een betere infrastructuur. Daarbij moet gezien worden hoe er beter centraal kan worden gestuurd en of er niet een sectoroverstijgend regieorgaan moet worden ingesteld. Ook de vernieuwingen binnen de sector zullen centraal moeten worden gestuurd. Als gekeken wordt naar de mogelijkheden daarvoor, dient de overheid ook te kijken hoe de primaire waarde en publieke functie van de bibliotheek in een steviger wettelijk kader kan worden verankerd.

Film

De Raad constateert nog wel wat problemen in de filmsector, waarvan de oorzaken deels bij het veld liggen: gebrek aan reflectie, gebrekkige Europese oriëntatie, gebrek aan gekleurde makers. Deels liggen de oorzaken ook daarbuiten: bezuinigingen bij de omroepen en monopolisering van het veld door grote spelers. Er is daarnaast een gebrek aan filmeducatie. Beleidsmatig hapert er ook het een en ander: het sectorinstituut Film is nog steeds niet van de grond gekomen, maar onverminderd van belang.

Cultuur heeft ook grote invloed op de film, al was het maar dat het maken van film niet langer is voorbehouden aan professionals. De distributie van amateurfilms is door internet vele malen makkelijker geworden. Dat resulteert in een groter en breder filmaanbod en in meer mogelijkheden voor afname en participatie. Om mee te kunnen gaan en gebruik te kunnen maken van de nadruk op beeldcultuur zal de sector minder naar binnen gekeerd en innovatiever moeten worden. De Raad pleit dan ook voor een rijksbreed innovatieprogramma en voor meer aandacht voor media- en filmeducatie op scholen. Om meer publiek te bereiken moet er geïnvesteerd worden in distributie en vertoning. Er moet dan ook een onderzoek

komen om te zien waar de investeringen het beste tot hun recht zullen komen.

Om vernieuwing te stimuleren moet het Nederlands Fonds voor de Film extra budget krijgen voor vernieuwing en experiment. Ook moet er gekeken worden hoe het Fonds op andere manieren kan subsidiëren, zodat bijvoorbeeld de 'bioscoopeis' (het berekenen van succes op alleen bezoekerscijfers en kijkcijfers) als criterium kan worden geschrapt.

De Raad adviseert de rijksoverheid actie te ondernemen als het gaat om de oprichting van het sectorinstituut Film, dat een ondersteuningsfunctie zou moeten vervullen. Er moet voldoende financiering voor beschikbaar worden gesteld. Overigens dient uit bestuurlijke, praktische en financiële overwegingen de scheiding tussen film en media te worden opgeheven. Wat betreft de ontwikkelingsfunctie spelen filmfestivals een belangrijke rol in de basisinfrastructuur. Daarom moet er niet alleen aanzienlijk meer geld voor festivals naar het Nederlands Fonds voor de Film, maar moet ook overwogen worden om het Fonds in staat te stellen festivals meerjarig te subsidiëren.

Intercultureel en internationaal cultuurbeleid

De Raad is van mening dat het bevorderen van culturele diversiteit alle sectoren aangaat. Het moet een taak zijn van alle instellingen binnen de culturele basisinfrastructuur, zowel binnen hun eigen organisatie als in de taken die zij vervullen. Er moet daarnaast ruimte zijn voor sectoroverstijgende instituten die zich bezig gaan houden met het stimuleren van interculturaliteit in brede zin binnen de cultuursector.

Ook internationalisering gaat alle sectoren binnen de cultuur aan. Daarom verwacht de Raad van alle instellingen in de basisinfrastructuur dat zij daarover een visie ontwikkelen. Ook kan onderzocht worden hoe de Stichting Internationale Culturele Activiteiten en de in het buitenland gevestigde Nederlandse culturele instituten nog beter kunnen bijdragen aan het internationaal cultuurbeleid. Voor de laatste kan worden overwogen ze op te nemen in de basisinfrastructuur.

Letteren

Omdat culturele burgers, burgers zijn die op een efficiënte manier met (geschreven) informatie om kunnen gaan, wil de Raad meer aandacht voor literaire competentie (het goed kunnen omgaan met geschreven teksten) als maatschappelijk ideaal. Daaruit volgt dat er meer aandacht nodig is voor verbetering van het literatuuronderwijs. Door digitalisering en

internet ontstaat er volgens de Raad een steeds diverser literair aanbod. Om in dit brede aanbod te kunnen vinden wat het zoekt, moet het publiek wel mediawijs en competent genoeg zijn. Door bibliotheken en letterensector samen moet er gekeken worden naar een laagdrempelige informatiestructuur die iedereen toegang verschaft tot bronnen van informatie en cultuur.

De Raad benadrukt het belang van goede economische, sociale en fiscale randvoorwaarden voor een bloeiende sector. Zo dienen onder andere de vaste boekenprijs en het lage BTW-tarief voor boeken gehandhaafd te blijven.

Literaire festivals en manifestaties zijn een belangrijk instrument in de verspreiding en artistieke ontwikkeling van literatuur. De Raad pleit er voor om de subsidiëring van literaire manifestaties flexibeler te maken door de subsidies onder te brengen bij het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds. Het gaat dan om zowel incidentele als om meerjarige subsidies die binnen de Cultuurnota worden verstrekt. Voorwaarde is wel dat er een sterk beleidskader wordt opgesteld, op grond waarvan beleidsontwikkeling en bijbehorende subsidiëring plaats kan vinden. Ook heeft overheveling consequenties voor de convenantbesprekingen tussen Rijk, provincie en gemeente, omdat de subsidies van de festivals immers niet meer onder directe verantwoordelijkheid van het Rijk vallen.

Media

Gezien de snelle ontwikkelingen op het gebied van media, zoals de mogelijkheden van internet of de grote toegankelijkheid van nieuws door bijvoorbeeld gratis kranten, dienen de pers en de publieke omroep manieren te vinden om met die ontwikkelingen om te gaan. Alle partijen wordt gevraagd om een grote mate van flexibiliteit, experimenteerlust en bereidheid risico's te nemen. De overheid dient de sectoren daarin te ondersteunen door goede randvoorwaarden te creëren. De taakuitbreiding van het Bedrijfsfonds voor de Pers is een voorbeeld van een goede stap om de sector te steunen. Er moet door de betrokken instellingen een lange termijnvisie worden ontwikkeld op hoe er om dient te worden gegaan met de convergentie van de verschillende media, zoals internet en kranten en tijdschriften. Dat beleid moet gericht zijn op alle journalistieke content, onafhankelijk van het platform.

De publieke omroep zal op meerdere platforms moeten werken om een zo breed mogelijk publiek te kunnen bedienen. Tegelijkertijd

heeft hij ook een culturele functie en dient hij zich in te zetten voor kwetsbare genres (zoals documentaire en drama) en als co-producent te fungeren van kunst- en cultuuruitingen. Om dat waar te kunnen maken is meer geld nodig. Maar die claim op geld moet wel worden ondersteund door een heldere visie van de omroepen op bovenstaande prioriteiten en in relatie tot duidelijke prestatieafspraken.

Musea

Omdat de visie van de Raad op musea en zijn aanbevelingen voor museumbeleid nog onderwerp zijn van politiek debat, schetst de Raad minder een sectoragenda voor de lange termijn, zoals dat bij de andere sectoren het geval is. De Raad stipt daarom een paar punten aan die aandacht en reflectie behoeven. Ten eerste is dat het Nationaal Historisch Museum, waar in de politiek voor werd gepleit. In principe vindt de Raad dat een goed initiatief, maar er moet wel aan een aantal randvoorwaarden worden voldaan. Zo'n instelling moet vooral tot doel hebben de cultuurhistorische, rijksge subsidieerde musea beter te laten samenwerken. Ook zou het als 'entreegebouw' en als projectbureau kunnen fungeren voor historische projecten en presentaties, niet alleen in het eigen museum, maar vooral ook op internet en op andere locaties.

De Raad is niet voor gratis openstellen van de rijksmusea, omdat niet bewezen is dat dat extra nieuwe bezoekers oplevert. De kosten wegen niet op tegen de baten, is de verwachting. In het kader van de participatie is de Raad wel voor een gratis openstelling voor jongeren. De verschillende musea zullen een gelijke leeftijdsgrens hiervoor met elkaar moeten afstemmen.

Er moet geïnvesteerd worden in het samenwerken van musea en in de vernieuwende presentatie van hun collecties. Een van de maatregelen om dit te kunnen stimuleren is het ontwikkelen van bovensectorale beleidsprogramma's en de uitbreiding van de taken en de werkwijze van de Mondriaan Stichting.

In de nieuwe basisinfrastructuur krijgen musea met een rijkscollectie of die onder de verantwoordelijkheid van het Rijk vallen, zicht op een langjarige subsidiëring. Zij hoeven niet elke vier jaar een aanvraag in te dienen, maar worden gevisiteerd. De andere musea kunnen terecht bij de Mondriaan Stichting. Wel wijst de Raad er op dat die overdracht naar het fonds nog onvoldoende is doordacht. Voor de betreffende musea dient immers wel maatwerk te worden geboden.

Podiumkunsten

De Raad pleit voor een nieuwe basisinfrastructuur binnen de podiumkunsten om de gesig-naleerde problemen (zoals de slechte aansluiting tussen vraag en aanbod en de te grote versnippering) op te lossen. Daarbij gaat hij uit van een opdeling van het veld in instellingen die voortaan onder een nieuw op te richten Fonds voor Muziek, Dans en Theater zullen ressorteren, en instellingen die direct onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van OCW zullen blijven vallen.

In de laatste categorie valt in ieder geval het Theater Instituut Nederland (dat als sectorinstituut een ondersteuningsfunctie heeft) en acht nieuw in te richten regio- en stadsgezelschappen voor volwassenen en jeugd en bijbehorende productiehuizen, zeven dansgezelschappen (waarvan twee langjarig gesubsidieerde), vijf jeugddansgezelschappen, drie operahuizen, tien symfonieorkesten. Daarnaast nog twee extra theaterproductiehuizen, twee jeugdproductiehuizen en drie gespecialiseerde productiehuizen (te weten voor mime, poppen en objecttheater en inter-cultureel) en een internationaal georiënteerd productiehuis. Ook voor de dans worden er drie werkplaatsen en twee productiehuizen ingericht. Tot slot komen er ook enkele muziekwerkplaatsen.

Al deze instellingen moeten worden verspreid over zeven regio's. Gezelschappen kunnen zich inschrijven op de genoemde functies. Instellingen die geen plek vinden in de hierboven omschreven functies kunnen voor subsidie terecht bij het nieuwe Fonds dat een volwaardige functie binnen de basisinfrastructuur moet krijgen. Ook dat Fonds dient, los van de artistieke kwaliteiten, de instellingen te beoordelen op spreiding en diversiteit. Jonge theatermakers kunnen niet meer terecht bij het fonds, maar zullen een plek moeten vinden bij een van de productiehuizen. Autonome makers in de dans zonder gezelschap kunnen bij het Fonds een rugzakje krijgen, waarmee ze zich bij een productiehuis kunnen melden. Beginnende musici moeten bij het Fonds terecht blijven kunnen. Ook stelt de Raad voor om in het Fonds te zoeken naar een nieuwe subsidieregeling voor musici en niet de huidige subsidieregeling van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst over te nemen. Het Fonds moet over genoeg financiële middelen beschikken en dat is meer dan nu.

Omdat de reorganisatie nogal wat voeten in de aarde heeft, moet de onzekerheid bij instellingen zo klein mogelijk worden gehouden. Als het Fonds niet op tijd operationeel mocht

zijn, dan voelt de Raad het als zijn verantwoordelijkheid om nog een keer te adviseren over de aanvragen.

Robbert van Heuven

Culturele burgers

“Ik heb een museum-jaarkaart, dus als er een tentoonstelling is die me interesseert kan ik er makkelijk even heen. Ik probeer er dan ook altijd iets over te schrijven op m'n weblog. Met een oud-studiegenootje ga ik wel eens naar dans, met m'n vriend naar de film. Dit jaar gaan we ook voor het eerst met een paar vrienden naar Oerol. Lekker kamperen, af en toe een voorstelling proberen te zien.”

Floor van den B. (29, freelance journaliste, Utrecht, samenwonend)

UITGELICHT

Wat is... cultureel burgerschap?

In de agenda voor het cultuurbeleid van de Raad voor Cultuur vormt 'cultureel burgerschap' het centrale thema. Maar wat houdt dit begrip precies in? Een eenduidige definitie ervan ontbreekt. Wel valt uit het advies en de toelichting erbij op te maken dat de ideale culturele burger 'mediawijs' is en cultureel geschoold, om kan gaan met culturele verschillen en zich bovendien inzet voor de publieke zaak.

Volgens de Raad voor Cultuur is de Nederlandse samenleving de afgelopen jaren in toenemende mate naar binnen gekeerd geraakt. Dit is niet alleen een onhoudbare positie ('de buitenwereld is immers niet buiten de niet meer zo veilige dijken te houden'), maar staat ook haaks op een vaderlandse traditie van kosmopolitisme, ondernemerschap, tolerantie, democratie, vrijheid en innovatie. Juist deze laatstgenoemde eigenschappen zijn nodig om de toekomst aan te kunnen. In dit verband verwijst de Raad naar een recente oproep van de voorzitter van de Sociaal Economische Raad om tot een 'nationale participatiestrategie' te komen. Het doel hiervan is burgers via een voortdurend proces van scholing weerbaar te maken en zelfvertrouwen te geven, zodat zij de weg in een veranderde wereld weten te vinden. In feite wil de Raad met cultureel burgerschap ongeveer hetzelfde.

Vanuit de culturele invalshoek gezien, betekent burgerschap allereerst dat burgers voldoende 'mediawijs' zijn. Het belang van beeldvorming in de media neemt toe, evenals de mogelijkheden voor digitale communicatie. Volgens de Raad hebben deze ontwikkelingen hun weerslag op het publieke debat en daarmee ook op de democratie. Van de culturele burger wordt verwacht dat hij in staat is kritisch te

kijken naar de informatie die op hem afkomt. Daarvoor moet de overheid dan wel de juiste voorwaarden scheppen. Dat betekent: niet alleen de vrijheid van expressie garanderen, maar ook een vrije toegang tot het publieke domein met onafhankelijke en betrouwbare informatie (bibliotheken, omroepen en andere media). Bovendien zal de overheid burgers in het publieke domein wegwijs moeten maken en kinderen via het onderwijs vaardigheden moeten bijbrengen.

Daarnaast hebben burgers volgens de Raad ook een zekere culturele bagage nodig om volwaardig aan de samenleving te kunnen deelnemen. Daarvoor moeten zij voldoende toegerust worden. Via cultuuroverdracht kan de overheid een brede basis leggen voor talentontwikkeling en meer diversiteit in de cultuurparticipatie. De Raad pleit voor een stevige versterking van het onderwijs in de Nederlandse taal, literatuur en muzische vakken, en voor een actieprogramma cultuurparticipatie waarin amateurkunst en cultuureducatie met elkaar verbonden worden. Een Nationaal Historisch Museum zou het cultureel burgerschap van een historische dimensie kunnen voorzien. Cultureel burgerschap kan ook bevorderd worden door een goede spreiding van voorzieningen over het land. Amateurkunstvoorzieningen voor kinderen moeten bijvoorbeeld dichtbij huis beschikbaar zijn. Maar ook de vertoning van *arthouse* films zou in de visie van de Raad onderdeel van de basisinfrastructuur in iedere regio moeten zijn.

De Raad wil met cultureel burgerschap eveneens aangeven hoe gelaagd en complex het moderne burgerschap en cultuur beide geworden zijn. 'Globalisering, migratie en de doorbraak van een mondiale populaire cultuur hebben de vanzelfsprekende identificatie van burgerschap met een bepaalde, nationaal gebonden, politieke gemeenschap onder druk gezet. De burger is niet zomaar lid van een nationale gemeenschap, maar tegelijk consument van mondiaal verbreid cultuurgoed, van Microsoft tot Nissan, en van capoeira tot yoga', aldus het advies. Politiek, economie en cultuur zijn steeds meer verstrengeld geraakt, waarbij de rol van cultuur binnen de samenleving groeit. Tegelijkertijd is de klassieke tegenstelling tussen de consumptie van 'hoge' en 'lage' cultuur vervangen door veel diversere patronen. "De toegenomen heterogeniteit van de bevolking vraagt om een open blik en permanente inspanningen", stelde Els Swaab bij de presentatie van het advies. En dat geldt niet alleen voor de burger, die zich van

zijn gelaagde identiteit bewust moet worden, maar ook voor de overheid, die het diversiteitsbeleid veel breder moet gaan vormgeven.

Tenslotte relateert de Raad cultureel burgerschap in één geval aan de inzet van burgers voor het algemeen belang. De afgelopen jaren is de aandacht voor woningbouw, de inrichting van open land en de openbare ruimte verzwakt. De Raad vindt het vooral een taak voor de vakgemeenschap om ervoor te zorgen dat aan de ontwerper in ingewikkelde ruimtelijke transformatieprocessen een centrale rol wordt toegekend. Ook andere deelnemers – de makers, de beheerders, de opdrachtgevers en de gebruikers – vervullen als culturele burger ieder een eigen rol. Dit betekent overigens niet dat de overheid voor haar verantwoordelijkheid voor ruimtelijke kwaliteit mag weglipen.

Annemarie Koopman

Culturele burgers

“Mijn vrouw en ik hebben een abonnement op het toneel. De Matthäus Passion is ieder jaar vaste prik, maar ik mag ook graag een jazzconcert meemaken. Soms lees ik wel eens een reisboek, maar meestal heb ik daar het geduld niet voor. Dan pak ik liever een tijdschrift met een cd'tje op de achtergrond.”

Gijs den T. (68, oud-ondernemer, Den Haag, getrouwd)

OPINIE

ZIN EN ONZIN VAN HET PROFIJTBEGINSEL

Cees Langeveld

Het in het regeerakkoord opgenomen voorstel om in de podiumkunsten het profijtbeginstel in hogere mate toe te passen zorgde voor veel commotie. De nieuwe regering trekt veel geld uit voor allerlei stimulerende maatregelen voor cultuur, maar in het financiële kader duikt een bezuiniging op van 50 miljoen euro gerelateerd aan 'profijtbeginstel cultuur'. Cees Langeveld heeft de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar prijsbeleid en podiumbezoek. Hij reageert op vier argumenten die in de discussie over het profijtbeginstel de revue zijn gepasseerd.

I 'Er kan 50 miljoen euro structureel worden bezuinigd door het profijtbeginstel meer toe te passen.'

Als het waar is dat dit bedrag alleen door de podiumkunsten moet worden opgebracht dan lukt dat rekenkundig niet. Op een subsidiebedrag van 199 miljoen zou 50 miljoen in mindering moeten worden gebracht. Een gemiddeld gesubsidieerd gezelschap verdient zelf 15-20%. Een verlaging van de subsidie met een kwart betekent dat de eigen inkomsten moeten verdubbelen. Bij gelijke kwaliteit en gelijk aantal producties en voorstellingen moeten de gezelschappen de schouwburgen het dubbele bedrag voor een voorstelling in rekening brengen en (gebaseerd op de gebruikelijke kengetallen) moet de recette eveneens worden verdubbeld. Tenminste, als de schouwburgen de hogere inkoopkosten afwentelen op het publiek en niet doorschuiven naar hun gemeente.

II - 'Het zijn de hoge inkomens die van de subsidie genieten.'

Dit argument klopt deels. Hogere inkomens kopen duurdere kaartjes en gaan naar duurdere voorstellingen, Het meeste theaterbezoek komt echter voor rekening van hoogopgeleiden. Veel hoogopgeleiden, met name oudere, behoren tot de hogere inkomens maar dit is geen wet van Meden en Perzen. Met name jonge hoogopgeleiden - die zeker nog niet behoren tot

de hogere inkomens - bezoeken moderne dans en onconventioneel toneel. Een prijsverhoging zonder meer doet dus de meeste pijn bij hoog opgeleiden met een laag inkomen. En dat zijn er heel wat; vooral jongeren.

III 'Er zit ruimte in de prijselasticiteit om prijzen te verhogen.'

Dit argument klopt economisch maar is inhoudelijk discutabel. Er zit ruimte in de prijzen omdat met name bij genres waar moet worden geïnvesteerd in smaak, de entreprijs een ondergeschikte rol speelt bij het kopen van een kaartje. Dit geldt voor toneel, dans, klassieke muziek en opera. Hier leidt een prijsstijging van 10% tot een publieksdaling in de orde van grootte van ongeveer 3-4%. De inkomsten zullen toenemen, het publiek neemt af. Bij een geringe prijsstijging kan de daling van publiek worden tegengegaan door meer rangen toe te passen.

IV 'Introduceer meer rangen.'

Het introduceren van meer rangen met een grotere prijsdifferentiatie is sowieso gunstig voor de inkomsten en behoud of toename van publiek. In het buitenland en vroeger in Nederland kende men veel meer rangen in de theater- en concertzalen. Een verhouding van 1:4 tussen de goedkoopste en de duurste rang was niet ongebruikelijk, evenmin als het toepassen van minimaal 5 rangen in de grote zalen. Tegenwoordig kennen de zalen één of enkele rangen waarvan de prijzen slechts beperkt verschillen. Door meer differentiatie toe te passen krijgt het publiek meer keuze.

Tegenstanders komen direct aan met het schellinkje met zijn negatieve associatie met de klassenmaatschappij. Dit is niet terecht. Het schellinkje bestaat in ieder geval niet meer; het gaat om de achterste of bovenste rijen. Hier zitten niet per se de lage inkomens, het zijn bezoekers die weinig waarde hechten aan de voorstelling en/of er weinig aan willen of kunnen uitgeven. Lage inkomens die bij hun idool vooraan willen zitten, sparen hiervoor. De honderdduizenden bezoekers die de musicals van Van den Ende bezoeken voor een prijs van boven de 50 euro per kaartje kunnen toch niet allemaal tot de hoge inkomens behoren? En we praten bij gesubsidieerd toneel en dans over prijzen rond de 23 euro.

Overigens zijn de prijzen voor de achterste of bovenste zitplaatsen in Nederland relatief ge-

zien hoog. Het is alleen maar goed dat deze in prijs dalen; dat trekt weer nieuw publiek. Prijsdifferentiatie betekent niet alleen de hoogste prijzen omhoog maar ook de laagste omlaag.

“Je kunt de prijzen blijven verhogen maar uiteindelijk zijn de inkomsten nul omdat er niemand overblijft die een kaartje wil kopen.”

Het introduceren van meer rangen compenseert echter nooit de teruggang in publiek, veroorzaakt door de prijsstijgingen die de opgelegde bezuinigingen van 50 miljoen zouden moeten opvangen. Bij een geringe prijsstijging is het mogelijk de publieksdaling te compenseren door toepassing van meer rangen. We praten hier echter over prijsstijgingen van 100%. En daar zit de angel: de orde van grootte is buiten proporties, ook bij een geringe prijselasticiteit. De inkomstenderving als gevolg van publiek dat afhaakt wordt zo groot dat je de prijzen steeds verder moet verhogen.

Er is wiskundig geen prijsstijging te vinden die de inkomsten doet verdubbelen en de inkomstenderving van publiek dat afhaakt compenseert. Je kunt de prijzen blijven verhogen maar uiteindelijk zijn de inkomsten nul omdat er niemand overblijft die een kaartje wil kopen.

Cees Langeveld is directeur van het Chassé Theater in Breda en aan de Erasmus Universiteit Rotterdam gepromoveerd op het onderwerp Economie van het theater.

VERSLAG

Succesvol plei- dooi Kunsten '92 voor integrale visieontwikke- ling en beleids- evaluatie

Kunsten '92 is niet ontevreden over de uitkomsten van het kamerdebat dat onlangs werd gehouden over de wijziging van de cultuurnotasytematiek. Minister Plasterk heeft toegezegd om de vierjaarlijkse cultuurnota, waarin de bewindspersoon zijn visie op het integrale cultuurbeleid uiteenzet, te handhaven. Een paar dagen eerder had Kunsten '92 hier aandacht voor gevraagd in een brief aan de Tweede Kamer.

Bijna was de verplichting komen te vervallen om elke vier jaar een integrale cultuurnota in te dienen. Volgens het wetsvoorstel voor herziening van de cultuurnotasytematiek zou de minister voortaan alleen nog verplicht zijn bij wijziging van de hoofdlijnen van het beleid een nota naar de Kamer te sturen. Kunsten '92 vond dat te ver gaan. Het zou betekenen dat er geen enkele garantie meer is voor een periodieke integrale visieontwikkeling en evaluatie van voorafgaand beleid.

Juist in een gedifferentieerd subsidiesysteem is het belangrijk om goed zicht te hebben op de samenhang tussen verschillende beleidsonderdelen. In hoeverre is er straks nog samenhangend beleid mogelijk ten aanzien van instellingen met een langjarig subsidieperspectief, een meerjarige subsidie door het rijk (en/of convenantpartners) of door een fonds? Gebeurt dat straks alleen incidenteel 'naar behoefte' in een sectornota?

Kunsten '92 heeft daarom de Tweede Kamer in een brief gevraagd in de wet vast te leggen dat één keer per vier jaar een integrale inhoudelijke beleidsnota aan de Tweede Kamer wordt voorgelegd, gevoed door een integraal advies van de Raad voor Cultuur. Volgens ons moet de Tweede Kamer op verantwoorde en

democratische wijze controle kunnen uitoefenen op het bestel, in onderdelen, maar juist ook in zijn samenhang.

In het kamerdebat van 19 april vroegen verschillende kamerleden aandacht voor deze kwestie, waarna minister Plasterk de toezegging deed dat er minimaal eens per vier jaar een integrale cultuurnota komt. De Kamer nam een amendement van SP-kamerlid Van Leeuwen met dezelfde strekking aan.

Daarnaast heeft Kunsten '92 per brief aandacht gevraagd voor de aansturing en evaluatie van de fondsen. Het wetsvoorstel is zeer summier daarover, terwijl het takenpakket van deze instellingen door de overdracht van veel meerjarige subsidies behoorlijk is verzaamd.

Tijdens het kamerdebat werd duidelijk dat tegelijk met de cultuurnota ook beleidskaders voor de fondsen aan de Kamer zouden worden voorgelegd. Ook nam de Kamer een motie van CDA-kamerlid Van Vroonhoven aan om te komen tot een 'code cultuurfondsen', met als doel de transparantie over de besluitvorming van fondsen te vergroten. Bovendien zei de minister op verzoek van John Leerdam (PvdA) toe, dat de fondsen al na twee jaar geëvalueerd zullen worden.

Vrijwel alle kamerleden waren kritisch over de plannen voor invoering van het profijtbeginsel. Tijdens het kamerdebat van 19 april wilde de minister hier niet verder op ingaan, omdat niet het profijtbeginsel maar de voorgestelde wetswijziging tot onderwerp was. Hij beloofde later te komen met een nadere uitwerking van dit beleidsvoorstel. Hoe dan ook: Kunsten '92 is blij dat een meerderheid van de kamerleden, inclusief PvdA-cultuurwoordvoerder John Leerdam, de kritiek deelt op de onverantwoorde bezuinigingen van 50 miljoen die onder het mom van het profijtbeginsel worden voorgesteld.

Culturele burgers

“Sinds een paar jaar doe ik zelf aan beeldhouwen, ook houd ik erg van lezen. Elke twee weken ga ik naar de bibliotheek en af en toe koop ik een boek dat me heel mooi lijkt. Mijn man heeft vorig jaar een digitale camera gekocht en is nu druk bezig met het digitaal bewerken van foto's. Laatst zijn we ook even naar een fototoonstelling geweest. In oktober gaan we met vrienden naar een concert van Rod Stewart.”

Gerda B. (37, huisvrouw, Eindhoven, getrouwd)

VERSLAG

Gesteggel over zeggenschap

Verslag kamerdebat 19 april

Tijdens het debat over de voorgestelde wijzigingen in de cultuurnotasytematiek leek voor het eerst bij de kamerleden het besef door te dringen dat de invloed van de Tweede Kamer fors zou worden teruggedrongen. De afschaffing van de cultuurnota was de meeste kamerleden een brug te ver. Een verslag.

Een van de belangrijkste doelen van de herziening van de cultuurnotasytematiek was om de meerjarige subsidieverlening aan culturele instellingen los te koppelen van een periodiek te verschijnen integrale cultuurnota. Zo kon dat althans begrepen worden uit de nota's *Verschil Maken I* en *II*. Kern van het daaropvolgende wetsvoorstel dat op 19 april in de Tweede Kamer werd besproken, was dat subsidieverlening voortaan een exclusieve zaak zou zijn voor de minister en de fondsen.

Maar het wetsvoorstel ging nog een stapje verder: ook de verplichting om iedere vier jaar een integrale cultuurnota te schrijven zou komen te vervallen. Alleen bij wijziging van de hoofdlijnen van het beleid zou de minister voortaan nog verplicht zijn een nota naar de Kamer te sturen. Verschillende kamerleden stelden hier kritische vragen over.

“Door het schrappen van de periodieke cultuurnota met een daaraan gekoppelde subsidieverstreking probeert de regering de koehandel in subsidies te voorkomen”, analyseerde Boris van der Ham (D66). “Het is wel van belang het politieke debat hier te blijven voeren. Waarom is het uit elkaar trekken van de subsidieverstreking en de visienota niet voldoende om koehandel tegen te gaan?” Volgens Femke Halsema (GroenLinks) zou het effect van de wet zijn dat er geen politieke visie of parlementaire controle meer is op de verlening van subsidies. “Volgens mij heeft de alom gerespecteerde Thorbecke nooit bedoeld dat alleen ambtenaren over cultuursubsidies beslissen.” Nicolien van Vroonhoven (CDA) wees erop dat door het

afschaffen van de vierjarige nota ook geen recht gedaan wordt aan de cultuursector zelf: "De sector verdient het vierjaarlijks ten principale door de Kamer en de minister te worden doorgelicht."

Al bij de beantwoording zei minister Plasterk toe dat er minimaal eens per vier jaar een integrale nota over cultuur komt. Een amendement van SP-kamerlid Van Leeuwen met dezelfde strekking werd later door de Kamer aangenomen.

Zeggenschap

Volgens het wetsvoorstel worden de ministeriële regels voor de subsidiëring van meerjarig gefinancierde instellingen, de aanwijzing van langjarig gefinancierde instellingen en de subsidiëring van de fondsen niet langer aan de Tweede Kamer ter goedkeuring voorgelegd. De Tweede Kamer heeft daardoor geen zeggenschap meer over concrete subsidiebeslissingen (iets wat de Kamer zelf wilde), maar zou - zo leek het eerst - óók niets meer te zeggen hebben over de gehanteerde criteria. Daarover ontspon zich een levendig debat.

Atzo Nicolai (VVD) diende drie amendementen in die als strekking hadden deze ministeriële regelingen eerst voor te leggen aan de Tweede Kamer, waardoor het mogelijk zou worden dat ook de Raad voor Cultuur, het veld en andere betrokkenen er hun zegje over zouden kunnen doen.

Gaandeweg het debat werd echter duidelijk dat de beleidskaders van deze regelingen samen met de vierjaarlijkse beleidsnota aan de Kamer voorgelegd zouden worden; waarschijnlijk de reden voor de regeringspartijen om niet voor deze amendementen te stemmen. Overigens erkende Plasterk wel dat het vrij ongekend is dat de Tweede Kamer bevoegdheden weggeeft.

Fondsen en visitatiecommissies

De Kamer bleek uiterst kritisch over de wijze waarop de aansturing en evaluatie van de fondsen in het wetsvoorstel was geregeld. Om te voorkomen dat de besluitvorming van de fondsen een 'black box' wordt, diende CDA-kamerlid Van Vroonhoven een motie in om te komen tot een 'code cultuurfondsen'. Het doel van zo'n code is de transparantie over de besluitvorming van fondsen te vergroten. Deze motie werd later aangenomen. Ook zei de minister op verzoek van John Leerdam (PvdA) toe, dat de fondsen al na twee jaar geëvalueerd zullen worden. Dit om

te controleren of de bureaucratie niet slechts van het Rijk naar de fondsen verschoven is.

De Kamer maakte zich bovendien zorgen over de kwaliteit van de visitaties van langjarige instellingen en de fondsen. Wie bepaalt bijvoorbeeld de opdracht en de samenstelling van de visitatiecommissies? Plasterk maakte duidelijk dat hij in beide gevallen zowel de leden van de betreffende visitatiecommissie benoemt als de opdracht van de commissie bepaalt, gehoord de instellingen en de fondsen. Op verzoek van VVD-kamerlid Nicolai zei Plasterk toe ook de Raad voor Cultuur te horen over de opdrachtverlening en de benoeming van de leden van de visitatiecommissie. Een motie van de VVD met eenzelfde strekking werd later door de Kamer aangenomen.

“Wat de Kamer vandaag doet, is vrij ongekend in een democratie: er worden bevoegdheden weggegeven.”

Minister Plasterk tijdens het kamerdebat van 19 april 2007.

Gebrek aan afstemming en inzicht

Vrijwel zonder uitzondering drong de Kamer aan op een goede afstemming met provincies en gemeenten over de uitwerking van de nieuwe systematiek. Enkele gemeenten, waaronder Amsterdam en Rotterdam, hebben namelijk aangegeven dat zij hun subsidieverleningsstructuur niet zullen aanpassen aan die van het Rijk. Plasterk deelde de zorg van de Kamer, maar beschouwt de vragen en opmerkingen als "een indringende oproep aan een aantal gemeenten om daar wat soepeler mee om te gaan."

Tenslotte constateerde een aantal kamerleden dat er grote onzekerheid is in de sector over de aangekondigde toepassing van het profijtbeginsel en andere aangekon-

digde bezuinigingen. Het welslagen van het nieuwe subsidiestelsel zou daardoor wel eens zwaar onder druk komen te staan. Ook ontbreekt inzicht in de lijst met investeringen waarvoor de regering 100 miljoen euro beschikbaar heeft gesteld. Femke Halsema noemde als voorbeeld de financiering van het nieuwe Nationaal Historisch Museum. Tijdens dit kamerdebat wilde de minister hier niet verder op ingaan, omdat niet het profijtbeginsel maar de voorgestelde wetswijziging tot onderwerp was. Hij beloofde later te komen met een nadere uitwerking van dit beleidsvoorstel. Een motie om voor 11 juli inzicht te geven in hoe het profijtbeginsel toegepast wordt, werd door de minister ontraden en is ook niet aangenomen.

Uitkomsten kamerdebat

Toezeggingen minister

- De Kamer ontvangt voor het zomerreces een beleidsreactie van de minister op het advies *Innoveren, participeren!* van de Raad voor Cultuur. Daarin wordt onder andere ingegaan op de inkadering van amateurkunst bij de fondsen, de verdeling van instellingen naar subsidiecategorie, de regeling van visitaties en het toezicht op de fondsen.
- De Kamer ontvangt minimaal eens per vier jaar een integrale beleidsnota over de hoofdlijnen van het cultuurbeleid. Deze nota wordt gekoppeld aan de afspraken met IPO en VNG om eens per vier jaar een integrale analyse aan de Raad voor Cultuur te vragen. De kabinetsreactie op dit raadsadvies bevat naast een agenda voor het cultuurbeleid ook het beleidskader voor de ministeriële regeling voor meerjarige rijkssubsidies, de beleidskaders voor de fondsen en de aanwijzing van instellingen met een blijvend uitzicht op subsidie.
- Langjarig gesubsidieerde instellingen en cultuurfondsen worden eens per vier jaar gevisiteerd. De minister benoemt de betreffende visitatiecommissie en stelt de opdracht vast, gehoord betrokkenen en de Raad voor Cultuur. De visitatierapporten zijn openbaar en worden meegenomen in het vierjaarlijkse advies van de Raad. De Kamer ontvangt periodiek een evaluatie over het functioneren van de fondsen, waarbij de eerste evaluatie twee jaar na de instelling hiervan zal plaatsvinden.

Aangenomen amendementen en moties:

- (A) De minister bericht één keer in de vier jaar de beide Kamers der Staten Generaal over de hoofdlijnen van het cultuurbeleid.
- (A) In de criteria voor de langjarige subsidiëring van aangewezen instellingen wordt de term 'Nederlandse cultuur' vervangen door 'cultuur in Nederland'.
- (M) Er komt een code voor cultuurfondsen die de transparantie en kwaliteit van de culturele fondsen moet waarborgen. Daarin wordt vastgelegd: de organisatie van het bestuur, de diversiteit van de beoordelingscommissies, toezicht op het beleid en een klachtenprocedure.
- (M) De samenstelling van en de opdracht aan de visitatiecommissies wordt door de minister bepaald, gehoord betrokkenen en de Raad voor Cultuur.
- (M) Bij het nieuw in te richten fonds voor muziek, dans en theater wordt voorzien in een aparte sectie amateurkunst met een herkenbare representatie op het niveau van de Raad van Bestuur.

Annemarie Koopman

BELEIDSAGENDA

Adviezen, onderzoek, nota's, brieven aan de Tweede Kamer

Onlangs verschenen

- Commissie Alons: *Naar een fonds voor muziek, dans en theater*. Advies over een nieuwe landelijke fondsstructuur voor de podiumkunsten.
- Commissie Brakman: *Een nieuwe poot onder de Nederlandse filmproductie*. Advies inzake de opzet en inzet van een nieuwe stimuleringsmaatregel voor de filmindustrie (inclusief beleidsreactie Ministerie van OCW).
- Raad voor Cultuur: *Innoveren, participeren!* Advies agenda voor het cultuurbeleid en inrichting culturele basisinfrastructuur.
- Commissie Cultuurbereik: *Van stolling naar stroming*. Midterm-review Actieplan Cultuurbereik 2005-2008.

Recent verschenen documenten zijn te raadplegen op:
www.kunsten92.nl > actueel > beleidsagenda.

Aangekondigd

- Adviesbureau BMC: *Heldere Vensters*. Evaluatie HGIS Cultuurgelden (is verschenen, moet nog aan de Kamer gestuurd worden).
- Raad voor Cultuur: Advies internationaal cultuurbeleid.
- Ministerie van OCW: Evaluatie regeling cultureel beleggen.
- Ministerie van OCW: Resultaten actieprogramma voor de creatieve industrie.

Besluitvorming

Voor zomerreces 2007

- 31 mei - Tweede Kamer: Algemeen overleg over architectuurbeleid, ruimte en cultuur en de kabinetsreactie op de Visie Architectuurbeleid.
- 25 juni - Kabinet Balkenende IV: 100-dagenbrief.
- 2 juli - Kabinetsbesluit over inrichting nieuw subsidiestelsel, reactie op het advies van de Raad voor Cultuur inclusief positie amateurkunst in nieuw fonds.
- Begin juli - Kabinetsreactie op *Van Stolling naar Stroming*, midterm-review Actieplan Cultuurbereik met aandacht voor het vervolg op dit actieplan.

Na zomerreces

- Tweede Kamer: Debat over kabinetsbesluit over inrichting nieuw subsidiestelsel en reactie op advies van de Raad voor Cultuur.
- Prinsjesdag - Bekendmaking financieel kader cultuurbeleid.
- 1 november - Ministerie van OCW: publicatie ministeriële regeling en verdere informatie inz. aanvragen subsidies bij het ministerie.
- 1 november - Fonds voor Muziek, Dans en Theater opent inschrijving.
- Tot 1 februari 2008 - Indienen aanvragen cultuurnota nieuwe stijl bij Ministerie van OCW.

Kunsten '92

- 6 juli - Algemene Ledenvergadering, Stadschouwburg Utrecht; gecombineerd met informatiebijeenkomst Ministerie van OCW over subsidiestelsel.
- 26 augustus - Uitmarktdebat over het profijtbeginnsel, Paradiso, Amsterdam.
- 3 september - Debat 'Van Aktie Toota tot stadsgezelschap en van overaanbod tot profijtbeginnsel', Theaterfestival TF, Amsterdam.
- 5 september - Debat 'Multicultureel theater in Nederland; de toren van Babel', Theaterfestival TF, Amsterdam.

Het verslag van het debat 'Kan de markt de kunst tillen?' (10 mei, Tijdelijk Museum Amsterdam) kan nagelezen worden op www.kunsten92.nl

Culturele burgers

“Ik ben bassist in een band, meestal spelen we op feesten van familie of vrienden. Mijn moeder zit in een traditionele zanggroep, als zij optreden ga ik vaak kijken. Soms begeleid ik ze daarbij. We huren vaak een paar dvd's; sinds we een dochtertje hebben gaan we niet meer naar de film. Deze winter is m'n vriendin met haar en een vriendinnetje naar een theatershow geweest. Dat vonden ze wel leuk.”

Jerrold K. (32, electrotechnicus, Schiedam, samenwonend)

OPINIE

Publieke omroep: behoudzucht

Ad 's-Gravesande

Zal er bij de publieke omroep iets veranderen en verbeteren voor de kunsten na invoering van een nieuwe mediawet in 2010? Dat is zeer de vraag.

De tekst in het Regeerakkoord duidt op het eerste oog op een grote mate van behoudzucht en gebrek aan veranderingsgezindheid. Leidend zijn het kijk- en luistergedrag van het publiek en de omroepen blijven autonome organisaties. Het bestelmodel blijft zoals het is. Hoewel de NPS (nu ook van het CDA) mag blijven bestaan, is deze omroep-zonder-leden net zo afhankelijk van netmanagers en genreschema's als alle andere omroepen. De nadelen van dit bestel lijken niet te worden weggewerkt. Bereik (in de vorm van marktaandeel) zal ook na 2010 boven inhoud gaan, ook al komt er een buffer voor fluctuaties in reclame-inkomsten.

Minister Plasterk moet de ruimte die in de formuleringen van het akkoord nog te vinden is, uitbuiten en zien op te rekken. Want wat is een 'evenredige en evenwichtige programmering'? Wat is een 'evenwichtige zendtijdverdeling'? Daar kan hij met zijn nieuwe mediawet (behandeling in 2008) duidelijkheid over verschaffen. Die wet biedt tevens een mooie gelegenheid nog eens goed aan te geven waarom we in dit land een publieke omroep hebben. Welke 'taken bij uitstek' moeten worden vervuld, welke ruimte krijgen kunst en cultuur? Blijft de kunstprogrammering het ondergeschoven kindje, dat tegen verhoudingsgewijs geringe middelen de zendtijd rond middernacht mag vullen? Er ligt voor minister Plasterk een hoofdrol weggelegd en als ie 'm goed vervult een groot applaus.

Ad 's-Gravesande is voorzitter van kunsten '92 en initiatiefnemer van C-omroep voor kunst en cultuur.

VERENIGING

REGEER- AKKOORD: PLUSSEN, MIN- NEN, MAAR VOORAL VEEL VRAAGTEKENS

Dat in het Regeerakkoord bezuinigingen op cultuur worden voorgesteld in het kader van het profijtbegin-sel, is bekend. Maar wat staat er nog meer in dat relevant kan zijn voor kunstenaars en ontwerpers, het kunstonderwijs en culturele organisaties? We keken niet alleen naar de culturele paragraaf, maar namen alle beleidsgebieden onder de loep. Dat leverde een aantal duidelijke plussen en minnen op voor de culturele sector, maar vooral veel vraagtekens.

Een duidelijke plus is dat er meer geld voor cultuurparticipatie en amateurkunst beschikbaar komt, terwijl de inspanningen voor cultuureducatie op hetzelfde niveau blijven. Dit schept mogelijkheden voor een goed geïntegreerd nieuw Actieplan Cultuurparticipatie, met deugdelijke dwarsverbindingen tussen culturele instellingen, amateurkunstverenigingen en scholen. Ook is positief dat de BRIM-regeling voor monumentenzorg wordt geëvalueerd.

In het Regeerakkoord is veel aandacht voor de reductie van administratieve lasten. Kunstenaars en culturele instellingen hebben ook veel last van de overdaad aan (soms tegenstrijdige) administratieve verplichtingen – zo bleek uit de interviews die Kunsten '92 vorig najaar heeft afgenomen. Onbekend is echter of de voorstellen die de Commissie Stevens heeft gedaan voor vermindering van de 'regeldruk' al in de genoemde percentages zijn verwerkt.

Het akkoord belooft ook een betere toegang van het MKB tot de kapitaalmarkt en innovatiesubsidies. De vraag is echter of kleine culturele ondernemers hier gebruik van kunnen maken. Wat opvalt, is dat met 'innovatie' vooral technische innovatie bedoeld wordt, terwijl de meeste innovatie in de cultuursector juist niet technisch van aard is.

het kabinet legt sterk de nadruk op het bevorderen van maatschappelijke participatie: probleemwijken moeten worden opgeknapt, inburgeringstrajecten verdiept en verbreed en brede scholen gestimuleerd. Dat schept kansen voor kunstenaars en culturele instellingen die hieraan een bijdrage willen leveren. Het Boekenoverleg heeft eerder in de aanbevelingen bij het *Letterenmanifest* gepleit voor leesbevordering 'vanaf het consultatiebureau'. Dit zou een taak kunnen zijn voor de voorgestelde Centra voor Jeugd en Gezin.

Voor zelfstandig werkende kunstenaars kan het voorstel om de regeling voor zwangerschapsverlof van zelfstandigen beter te regelen interessant zijn. Daarnaast kunnen de voorgestelde veranderingen in de bijstand gevolgen hebben voor de keuze voor de WWIK. Voor instellingen kan van belang zijn dat er (opnieuw) participatiebanen zullen worden gecreëerd voor langdurig werklozen, en dat vrijwilligerswerk financieel zal worden gestimuleerd.

De effecten van het Regeerakkoord voor het kunstonderwijs zijn nog diffuus. Aan de ene kant komt er meer geld voor onderzoek, aan de andere kant zit een apart bekostigingssysteem voor deze tak van onderwijs er de komende jaren niet in.

Eveneens is het onduidelijk in hoeverre de voorstellen over verdere decentralisatie van taken en bevoegdheden naar gemeenten en provincies ook voor de cultuursector zullen gelden.

Aan de 'min'-kant voorziet Kunsten '92 de volgende effecten. Afgezien van het profijtbegin-sel, wordt er ook nog eens een algemene korting op subsidies doorgevoerd. Op dit moment is nog niet geheel duidelijk wat dit gaat betekenen voor de culturele sector. Daarnaast zal er op ambtelijke ondersteuning worden bezuinigd bij het Ministerie van OCW, de Raad voor Cultuur en bij de OCW-inspecties. Dit kan gevolgen hebben voor de kwaliteit ervan.

REGEER- AKKOORD: PLUSSEN & MINNEN

Naast paragrafen over cultuur en publieke omroep bevat het regeerakkoord ook andere voorstellen die mogelijk interessant zijn voor de culturele sector. Hieronder een selectie.

Kunst en cultuur (+100 miljoen)

Cultuurparticipatie zal actief gestimuleerd worden. Daarbij is er speciale aandacht voor de vraag hoe een breder en meer divers publiek, waaronder jongeren en allochtonen, in aanraking kan komen met het cultuuraanbod, in het bijzonder met musea. De prominente plaats van cultuureducatie in het onderwijs- en kunstbeleid wordt gehandhaafd. Amateurkunst en volkscultuur zullen worden gestimuleerd. Er komt meer aandacht voor het behoud van (religieuze) cultureel erfgoed. In het kader hiervan wordt de BRIM-regeling voor monumenten geëvalueerd.

Publieke omroep (+100 miljoen)

Op korte termijn zal een wetsvoorstel worden ingediend, waarin de hoofd- en neventaken van de publieke omroep worden herijkt. De Raad van Bestuur is voortaan verantwoordelijk voor het beleid, een evenredige en evenwichtige programmering en voor de coördinatie van en tussen de omroepen op de verschillende zenders. Leidend voor de programmering zijn het kijk- en luistergedrag van het publiek en de daaruit voortvloeiende netprofilering, en een evenwichtige zendtijdverdeling. De omroepverenigingen blijven autonome organisaties die verantwoordelijk zijn voor de eigen programmering en budgetten. Er wordt een financiële buffer gecreëerd om de publieke omroep minder afhankelijk te maken van fluctuaties in reclame-inkomsten.

Economie/MKB (+200 miljoen)

Er komt meer aandacht voor het ondernemerschap in het onderwijs, de toegang van ondernemingen tot de kapitaalmarkt wordt verbeterd door een betere beschikbaarheid van microkredieten en bundeling van durfkapitaalregelingen, en de administratieve lasten worden nog eens met 25% extra teruggebracht. Ook krijgt het MKB ruimer toegang tot innovatiesubsidies en -vouchers en overheidsopdrachten.

Kennis en innovatie (+300 miljoen)

Er komen meer middelen voor zuiver wetenschappelijk onderzoek en onderzoek in de tweede geldstroom. De WBSO-regeling voor het bedrijfsleven (technologische vernieuwing) wordt versterkt en het aantal innovatievouchers uitgebreid. Bij aanbestedingen door het Rijk zal de mogelijke bevordering van innovatieve technieken voortaan meewegen. Het beleid ten aanzien van kennisimigranten wordt verruimd. Het innovatieplatform wordt opnieuw ingericht, waarbij de samenwerking en betrokkenheid van de departementen opnieuw bekeken wordt.

Jeugd en gezin (+400 miljoen)

De mogelijkheid wordt onderzocht van een uitkeringsregeling voor zwangerschapsverlof voor zelfstandigen en hun meewerkende partners. De sollicitatieplicht voor alleenstaande bijstandsrechtigde ouders met kinderen tot vijf jaar wordt geschrapt en het werken in deeltijd voor deze groep aantrekkelijker gemaakt. Jongeren tot 27 jaar vallen voortaan onder een leerwerkplicht. Er komen Centra voor Jeugd en Gezin waarin naast medische en sociale hulp, ook educatieve ondersteuning aan ouders en hun kinderen geboden wordt.

Participatie (+280 miljoen)

Nog voor de zomer komt er een participatietop van kabinet, sociale partners en gemeenten. De inzet is een substantiële verhoging van de arbeidsparticipatie. Hierbij zal onder meer aandacht zijn voor varianten van werk voor langdurig werklozen en voor opleiding en scholing. Ook komen er meer financiële stimulansen voor vrijwilligerswerk en mantelzorg.

Onderwijs (+1000 miljoen)

Er komen duidelijke eindtermen wat leerlingen en studenten moeten weten en kunnen aan het eind van hun schoolloopbaan. Tegelijkertijd krijgen scholen meer ruimte voor de invulling daarvan. Ook zal het concept van brede scholen worden gestimuleerd.

Voor de bekostiging en besturing van het hoger onderwijs wordt een nieuw wetsvoorstel ingediend, met aandacht voor kwaliteitsverbetering, de positie van kwetsbare opleidingen en voor uniforme, eenvoudige en handhaafbare bekostigingsregels. Er zal ook extra in het hoger onderwijs worden geïnvesteerd, met name via de eerste en tweede geldstroom.

Integratie (+200 miljoen)

Kennis van de taal, de samenleving en gemeenschappelijke waarden en geschiedenis

zijn wezenlijk voor integratie en het kunnen participeren in een samenleving. Er komt een uitgebreid 'deltaplan inburgering' voor oud- en nieuwkomers. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor gemeenten en maatschappelijke organisaties. Om maatschappelijke participatie te bevorderen, komt er meer ruimte voor maatschappelijke verbanden, particulier initiatief en vrijwilligerswerk. Voor breedtesport komt bijvoorbeeld 20 miljoen euro beschikbaar.

Wonen en wijkpak (+400 miljoen, tijdelijk tot 2011)

Vóór de zomer komt er een actieplan dat erop is gericht om binnen acht tot tien jaar van probleemwijken weer vitale, woon- werk- en leefomgevingen te maken, waarin schooluitval is teruggedrongen en de (jeugd)werkloosheid is teruggebracht, werkgelegenheid in de buurt is gebracht de bevolkingssamenstelling gevarieerd is en het prettig wonen is. Hierover worden investeringsafspraken gemaakt met de woningbouwcorporaties. De verruimde middelen komen deels ten goede aan buurt- en wijkbudgetten, waaruit eigen initiatieven van bewoners financieel kunnen worden ondersteund. Het grotestedenbeleid wordt geëvalueerd en na 2009 voortgezet.

Bestuurlijke inrichting

Het aantal bestuurslagen dat zich met een bepaald onderwerp bemoeit, wordt verminderd. Ook zullen er meer taken en bevoegdheden naar provincies en gemeenten worden gedecentraliseerd. Het Rijk wil hierover met provincies en gemeenten een tweetal bestuursakkoorden sluiten. Het is de bedoeling om het aantal doeluitkeringen aan gemeenten met de helft te verminderen en afspraken te maken over de verlichting van administratieve lasten voor burgers en bedrijven met minimaal 25%. Bij het Rijk zelf wordt ingezet op een meer geïntegreerde en projectmatige wijze van beleidsvorming. De beleidsafdelingen op de ministeries worden afgeslankt en geflexibiliseerd: alle ambtenaren komen in rijksdienst.

Bezuinigingen

Naast de voorgestelde bezuiniging door de toepassing van het profijtbeginsel (-50 miljoen), vindt er ook een algemene bezuiniging op subsidies plaats (-250 miljoen). Daarnaast raken de voorgestelde bezuinigingen op de rijksdienst de cultuursector. Zelfstandige bestuursorganen (o.a. cultuurfondsen) krijgen een bezuiniging van 5% opgelegd (-315 miljoen); op beleidskernen, staf en uitvoering door ministeries wordt respectievelijk 150, 70 en 130 miljoen bezuinigd; op adviesraden (o.a. Raad voor Cultuur) 15 miljoen, en op toezicht en inspecties 70 miljoen.

Culturele burgers

“Op m’n kamer luister ik naar de radio via internet. Niet alleen muziek, maar ook radiodocumentaires of kunstprogramma’s. Boeken koop ik tweedehands. Mijn vrienden gaan naar cabaret maar dat vind ik te flauw, dan zie ik liever een kleine theatervoorstelling. Soms ga ik wel eens naar het museum, maar meestal naar exposities van mensen die ik via via ken. Dat vind ik veel interessanter.”

Tjitske O. (24, student, Groningen, single)

Kunsten '92 vraagt om een evenwichtig provinciaal cultuurbeleid

Na de verkiezingen heeft Kunsten '92 de nieuw benoemde leden van de Provinciale Staten verwelkomd en aandacht gevraagd voor een aantal aspecten van het provinciale kunst- en cultuurbeleid.

Een van de kerntaken van de provincie is het ondersteunen van de regionale culturele infrastructuur, onder andere op het terrein van amateurkunst, cultuureducatie, bibliotheken en erfgoed. Voor amateurkunst en cultuureducatie biedt het aflopen van het Actieprogramma Cultuurbereik in 2008 nieuwe mogelijkheden. De Raad van Twaalf, een nieuw samenwerkingsorgaan van provinciale steunfunctieorganisaties, pleit voor een hernieuwde gezamenlijke aanpak door Rijk, provincies en gemeenten. Kunsten '92 heeft haar steun uitgesproken voor de ambities van deze raad.

Daarnaast hebben provincies een grote verantwoordelijkheid voor een goede samenhang tussen gemeentelijk en landelijk beleid. Kunsten '92 is vooral bezorgd over de toekomst van de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving. In de laatste jaren zijn de subsidie-mogelijkheden voor kunstenaars steeds meer gecentraliseerd. Er moeten voor kunstenaars en instellingen voldoende mogelijkheden blijven om in de eigen regio een culturele functie te vervullen.

Kunsten '92 waarschuwt eveneens voor de meer algemene ontwikkeling bij provincies om subsidies aan tijdelijke beleidsprioriteiten te verbinden. Dit hoeft niet altijd bevorderlijk te zijn voor het culturele klimaat op provinciaal niveau.

Verder spelen provincies een zeer belangrijke rol bij het behoud en de ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit. Kunsten '92 hoopt op een actieve en stimulerende inzet van de provin-

cies bij het behoud van het buitengebied en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit.

Kunsten '92 pleit ervoor om bovenstaande taken op evenwichtige en integrale wijze uit te voeren. Belangrijke maatschappelijke en economische doelen kunnen het best worden bereikt wanneer er behalve voorzieningen als bijvoorbeeld bibliotheken, musea en goede educatie, ook voldoende mogelijkheden zijn voor het stimuleren van de productie en de afname van muziek, dans, theater, film en beeldende kunst. Een uitdagend en inspirerend beleid kan dan wonderen verrichten.

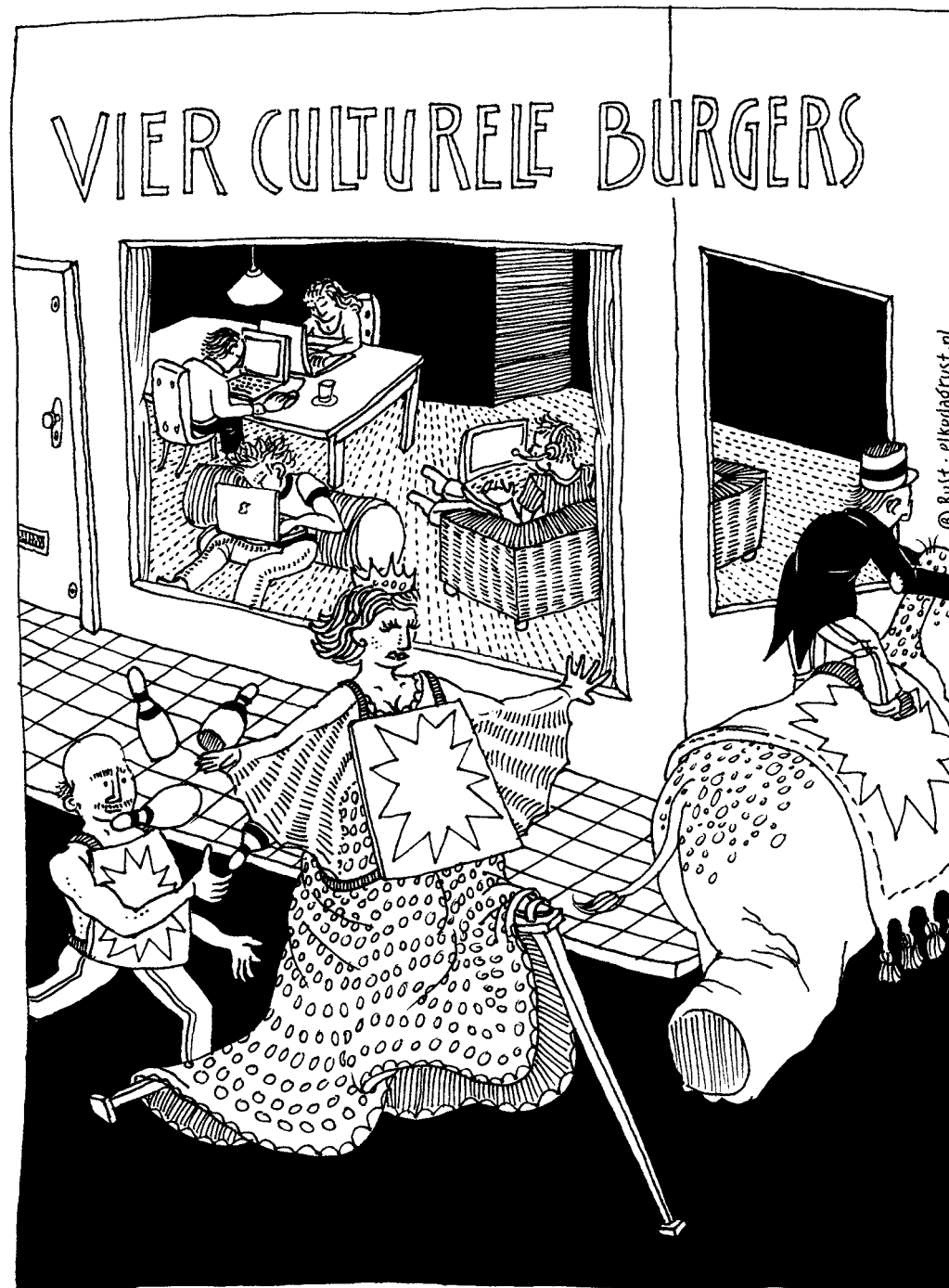
Steeds grotere rol provincies in cultuur- beleid

Slechts relatief weinig Nederlanders hebben de moeite genomen op 7 maart jl. te gaan stemmen bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten. Verbazingwekkend was die lage opkomst niet. De provincie is als schakel tussen gemeente en rijk vrijwel onzichtbaar voor de burger. Maar betekent dit dat de provincie niet van belang is bij het cultuurbeleid? Integendeel, de provinciale bestuurslaag blijkt steeds belangrijker te worden.

In de afgelopen jaren heeft de provincie er onder andere de volgende taken bijgekregen:

- vanaf 2006 zijn de provincies verantwoordelijk voor de regionale omroep en zijn de rijksmiddelen daarvoor overgeheveld (circa 49 miljoen euro);
- provincies vervullen sinds 2007 een belangrijke rol bij de uitvoering van de Wet Archeologische Monumentenzorg;
- provincies, gemeenten en Rijk werken samen bij de uitvoering van het Actieplan Cultuurbereik (2001), Cultuur en School (2001) en de bibliotheekvernieuwing (2002).

Daarnaast is dankzij de convenantensystematiek de aandacht van provincies voor de productie van podiumkunsten sterk toegenomen. Veel meer producenten dan voorheen worden nu door Rijk en provincies ondersteund, soms ook samen met gemeenten.

Ruben Steeman publiceert op zijn website www.elkedagrust.nl bijna elke dag een nieuwe pentekening. In 2006 nam hij deel aan de Parool StripStrijd.

LEDENLIJST

Academie Minerva (Hanzehogeschool Faculteit der Kunsten)	Fra Fra Sound/ Fra Fra Big Band Frascati	Museum Jan Cunen	Stichting Lezen
Akademie voor Kunst en Vormgeving 's- Hertogenbosch	F.T.S. Tryater Gasthuis - werkplaats & theater Gaudeamus	Museum Slot Loevestein Museum Suriname Museum Waterland Muzenis	Stichting Internationale Concerten en Werkgroepen Stichting Stadsschouwburg en Philharmonisch Haarlem
AKI - Academie voor Beeldende Kunst en Vormgeving	Gemeentearchief Amsterdam Gemeentemusea Arnhem Genootschap van Nederlandse Componisten	Muziekcentrum van de Omroep (MCO)	Stichting Strijkwartetten Nederland
Alex d'Electricque	Grachtenfestival Grand Theatre Groningen	Muziekcentrum Frits Philips	Stichting WMC Kerkrade
Almeerse Theaters	Golden Palace	Muziekcentrum Vredenburg	Stichting Yo!
Amsterdam Sinfonietta	Groningen Dansstad	MuziekGroep Nederland	Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties
Amsterdamse Bach Solisten	Groninger Museum	Muzieklab Brabant	Stimuleringsfonds voor Architec- tuur
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	Growing up in Public	Muziekschool Amsterdam Muziekschool Waterland Muziektheater Festival	STIP-Producties
Amsterdams Uit Buro	GVR	MUZtheater	STOA
Anoukvandijk dc	Haags Centrum voor Actuele Kunst	Nationaal Jeugd Orkest	Stroom HCBK
ARCAM	Haags Gemeentemuseum	Nationaal Pop Instituut	Studio's Onafhankelijk Toneel
ArchiNed	Handtheater	Nationale Reisopera	STUT Theater
Armando Museum	Hans Hof Ensemble	Nederlands Architectuur Instituut	Submarinechannel
ArEZ Hogeschool voor de Kunsten	Henneman Strijkkwartet / Tentet & Ab Baars Trio	Nederlands Blazers Ensemble	SVP-Kunst
Arti et Amicitiae	Het Amsterdams Fonds voor de Kunst	Nederlands Danstheater	Tamar-Muziektheater
ASKO Ensemble	Het Brabants Orkest	Nederlands Filmmuseum	Terschellings Oerol Festival
Associatie van Theaterinitiatieven	Het Concertgebouw	Nederlands Film Festival	Teylers Museum
Associatie van Nederlandse Filmtheaters	Het Filaal	Nederlands Fonds voor de Film	The Amsterdam Baroque Orchestra
Ateliers 63	Het Gelders Orkest	Nederlands Instituut voor de Animatiefilm	The Amsterdam Summer University
't Barre Land	Het Internationaal Danstheater	Filmeducatie	The CODA Consultancy
Berlage Instituut	Het Internationaal Danstheater	Nederlands Jazz Archief	The Pighting/ The Lunatics
BIM	Het Mauritshuis	Nederlands Kamerkoor	Theater aan het Spui
Bimhuis (Stichting Jazz in Amsterdam)	Het Mondriaan Kwartet	Nederlands Literair Productie- en Vertalingsfonds	Theater Artemis
Bodytorium	Het Muziektheater	Nederlands Muziek Instituut	Theater Benjamin
Buitenkunst	Het Nationale Ballet	Nederlands Philharmonisch Orkest	Theater De Citadel
C, Omroep voor Kunst en Cultuur	Het Nationale Toneel	Nederlandse Vakgroep	Theater De Engelenbak
Calefax Rietkwintet	Het Rijksmuseum	Keramisten	Theater EA
	Het Syndicaat	Netwerk CS	Theater Gnaffel
		Nexus Instituut	Theater Instituut Nederland
			Theater Kikker
			Theater Lantaren/Venster

Camerata Trajectina	Het Toneelgezelschap Beumer en Drost	Nieuw Ensemble	Theaterbureau Slot
Cappella Amsterdam	Het Veem Theater	Nieuwe Muziek Zeeland	Theaterbureau Zimihc
Cello Octet Conjunto Iberico	Het Zuidelijk Toneel	Nieuwint Music Productions	Theater Bellevue
Centraal Museum	Historisch Museum Rotterdam	Noord Nederlands Toneel	Theaterfestival Boulevard
Centrale Discotheek Rotterdam	Hogeschool Maastricht	Noorderzon Festival	Theatergroep Carver
Centrum Beeldende Kunst Emmen	Hogeschool Rotterdam / Willem de Kooning Academie	NTB	Theatergroep Delta
Centrum Electronische Muziek	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht	NVS	Theatergroep Drie Ons
Chabot Museum	Holland Dance Festival	Opera Studio Nederland	Theatergroep Suver Nuver
Chassé Theater	Holland Festival	Opera Zuid	Theatergroep Vis à Vis
Cinemien	Holland Symfonia	Orgacom	Theaterproductie Rotterdam/ RO-Theater
Cinekid Amsterdam	Hotel Modern	Organisatie Oude Muziek	Theaters Diligentia & PePijn
Circumundo	Huis aan de Amstel	Orkater	Theaterwerkplaats Generale Oost
Combattimento Consort Amsterdam	Huis van Bourgondië	Orkest De Volharding	Theater Zeebelt
Componisten 96	ICP Orkest	Orkest van de Achtttiende Eeuw	Toneelgroep Amsterdam
Conny Janssen Danst	International Documentary Filmfestival Amsterdam	Overstekend Wild	Toneelacademie Maastricht
Conservatorium van Amsterdam	International Film Festival Rotterdam	Paradiso	Toneelgroep Oostpool
Contactorgaan van Nederlandse Orkesten	Ins Blau	Passionate	Toneelschuur Producties
CO-OP Eindhoven	Introdans	Perdu	Totaal/de Kazerne
Cosmic	Jan van Eyck Academie	Persmuseum	Uit in Vlissingen
CREA	Jazz Orchestra of the Concertgebouw	Projectbureau Konings Kunst	Utrechts Centrum voor de Kunsten
Crossing Border Festival	Jeugdtheater Nederland	Rabothetheater Hengelo	V2_
Cultuurnetwerk Nederland	Jeugdtheater Amsterdam / de Krakeling	Raduga-Ensemble	Van Gogh Museum
Dance Works Rotterdam	Jeugdtheatergroep Burrrp	Raras Budaya	Vereniging Haagse Kunstkring
Dansers Studio, Dansateliers	Jeugdtheatergroep Dox	RASA wereldculturencentrum	Vereniging Muziekscholen
Dansgroep Krisztina de Châtel	Jeugdentheaterschool Zuid-Holland Jongeren theater 020	Raz/Hans Tuerlings	Overleg Noord-Holland
Danstheater AYA	Joods Historisch Museum	Ricciotti Ensemble	Vereniging Nederlandse Muziek Ensembles
Danswerkplaats Amsterdam	Keesen & Co	Rotterdam Festivals	Vereniging Nederlandse Poppodia
DasArts	KIK Productions	Rotterdams Philharmonisch Orkest	Vereniging Schrijvers en Vertalers
De Acteursschool	Koor Nieuwe Muziek	Rotterdams Wijktheater	Vereniging van Openbare Bibliotheken (NBLC)
De Appel	Koninklijk Conservatorium	Rotterdamse Kunststichting	Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis
De Baile	Koninklijk Concertgebouworkest	Rijksakademie van beeldende kunsten	VERES
De Beyer	Koninklijk Theater Carré	Sandberg Gallery	Verkadefabriek
De Doelen	Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten Den Haag	Sandberg Instituut	Virtueel Platform
De Ereprijs		Scapino Rotterdam	VIVID Vormgeving
De Kleine Komedie		Scheepvaartmuseum	
De Kunstconnectie		Schönberg Ensemble	
De La Mar Poppentheater		Schönberg Kwartet	
De Nederlandse Bachvereniging			
De Nederlandse Opera			

**Voor de
brave bur-
gers van
dit mooie
land...**